

TÖRÖK ENIKŐ

MIKOVINY SÁMUEL PESTET, BUDÁT ÉS ÓBUDÁT  
ÁBRÁZOLÓ 1742. ÉVI TÉRKÉPE\*

Mikoviny Sámuel (1700–1750) mérnök- térképész nem tartózkodott hosszabb ideig Pesten és Budán, de többször megfordult ebben a két városban. Nem kapott megbízást sem Pest, sem Buda, sem Óbuda felmérésére és a városok térképének elkészítésére, de fennmaradt egy olyan, megírások nélküli színes, kéziratos térkép, melyről biztosan állíthatjuk, hogy kétség kívül az ő keze munkáját őrzi.<sup>1</sup>

Ismereteink szerint először 1731-ben járt Mikoviny Pesten és Budán, ahol az 1732-es Epistolájának tanúsága szerint május 26-án, a Jászkunság felmérése idején végzett csillagászati megfigyeléseket. A felmérés alapján készült kéziratos, 1731-es jászkunsági és az 1732-es Pest-Pilis-Solt vármegyei térképein alaprajzszerűen ábrázolta ezeket a városokat.<sup>2</sup>

1736. szeptember 19–24 között újból csillagászati észleléseket végzett Pest-Budán, és a megfigyelt holdfogyatkozásokról egy egylapos kiadványt is megjelentetett, feltehetően ugyanazokkal az adatokkal, mint amelyek a Monitum II. című térképészeti- elméleti írásába is bekerültek. Ebben az időben végezhetette Pest-Pilis-Solt vármegye felmérését Bél Mátyás Notitiája

számára, és ekkor készíthette el Pest-Buda látképét is, mely a Monitum II. közreadásával együtt, 1737-ben a Notitia harmadik kötetében jelent meg. A Monitum II.-ban Mikoviny Pozsony és Selmecbánya után Buda hosszúsági és szélességi adatait is megadta, és az említett két város mellett Budát tekintette az egyik elsődleges térképészeti alappontnak. A három városban végzett észleléseket az egész ország helyzetének meghatározásához elegendőnek tartotta.<sup>3</sup>

Harmadszor, 1742-ben mérnökként érkezett Pest-Budára, az Udvari Kamara megbízásából. Mivel 1743-ig a sóhivatali szervezet a bécsi Udvari Kamara fennhatósága alá tartozott, ezért az Udvari Kamara foglalkozott a sóraktárak építtetésével is. 1742-ben az épülőfélben levő szolnoki só-, illetve a pesti só- és gabonarakttárral kapcsolatban katonai részről az az aggodalom fogalmazódott meg – amit az Udvari Haditanács adott az Udvari Kamara értésére –, hogy ezek az épületek katonai szempontból veszélyt jelenthetnek a szolnoki, illetve a budai vár számára. Ezért 1742. július 31-én az Udvari Kamara saját költségén, a Haditanács észrevételének kivizsgálására két mérnök kiküldését határozta el. Katonai részről Anton Tillier mérnök- századost, kamarai részről pedig Mikovinyt bízták meg, hogy jelentést és térképet készítsenek a pesti és a szolnoki sóraktárakról. Az alsó- magyarországi főkamagróf, báró Mittrovszky János Nepomuk augusztus 6-án engedélyezte Mikoviny Selmecbányáról történő elutazását.<sup>4</sup>

\*A bécsi levéltárakban a Magyar Ösztöndíj Bizottság Collegium Hungaricum kéthónapos ösztöndíjának, a selmecbányai levéltárakban pedig ugyancsak a Magyar Ösztöndíj Bizottságtól elnyert kéthónapos tanulmányútnak köszönhetően kutathattam.

<sup>1</sup> Mikoviny munkásságára és térképeire vonatkozóan részletesebben ld. TÖRÖK 2002. 200, 214. A selmecbányai kutatásaim során általam „felfedezett” cím nélküli Pest-Buda-Óbuda térkép leírása: [Pest és Buda térképe], [Aránymérték nélkül], [1742], ms., színes; 64x99,5 cm. Státný ústředný banký archiv, Banská Štiavnica (ŠÚBA) Zbierka máp a plánov 12. 979.

<sup>2</sup> Samuelis Mikovini nob. Hungari, epistola de methodo concinandarum mapparum Hungariae, topographicarum, ad virum clarissimum Matthiam Belium ... Posonii, 1732. 24 p. Az Epistola magyar fordítását közreadta: HRENKÓ 1984. [74] p. és HUNG. NOVA 1987. 81–91. A jászkunsági térkép: Hadtörténelmi Térképtár B IX a 624., a Pest-Pilis-Solt megyei térkép: uo. B IX. a 649.

<sup>3</sup> Mikoviny S.: *Observatio eclipseos lunae ... anno 1736 ... Budae et Pesthii*. Budae, 1736. [1] fol. Korábban megvolt az OSZK Plakát- és aprónyomtatványtárában, jelenleg nem fellelhető. Magyarország bibliographiája, 1712–1860. 5. köt. Pótlások. Közread. az Országos Széchényi Könyvtár. Bp., 1971. 322. p.; A Monitum II. magyar fordítása: DEÁK 1987. 91–97. és HUNG. NOVA 98–109.

<sup>4</sup> Österreichisches Staatsarchiv, Wien (ÖStA) Hofkammerarchiv (HKA) Münz- und Bergwesen, Ungarn (MBWU) 1742. júl. 31. r. Nr. 104. fol. 268–271., ŠÚBA Hlavný komornogrofský úrad v Banskej Štiavnici (HKG) Resolutionen (R)

Mikoviny szeptember 1-jén Pesten írta alá jelentését, két térképet és két alaprajzot csatolt hozzá. A térképek közül az egyik a pesti só- és gabonarakár körüli területet ábrázolja a budai vár egy részével együtt, az alaprajzok egyike pedig a pesti sóraktárat mutatja. A másik a szolnoki vár térképe az épülőfélben levő sóraktárral együtt, illetve a szolnoki sóraktár alaprajza. Mikoviny írásos véleménye szerint a pesti só- és gabonarakár nem jelenthetett nagyobb veszélyt a budai vár szempontjából, mint a környező hegyek és épületek. Nem javasolta a félig kész épület lebontását már csak azért sem, mert az a kamarának nagy veszteséget jelentene. Mikoviny véleménye alapján 1742. november 12-én a Haditanács végül is hozzájárult az építkezés folytatásához, de hangsúlyozta, hogy hasonló esetben az Udvari Kamara előzetesen kérje ki a Haditanács véleményét. Így a kamara november 24-én felszólította Sebastian Kayser pesti sófelügyelőt, hogy az építkezést minél hamarabb folytassák, és a következő évre készüljön el a raktár.<sup>5</sup>

Mikoviny szeptember 1-i jelentéséhez csatolt Pest-Buda térképnek, nincs címe, ezért a későbbiekben a Pest-Buda/1a megnevezéssel említem. Ezt a térképet küldte fel Mikoviny az Udvari Kamarának, ezért ma is a bécsi Kamarai Levéltárban található. A bal felső sarokban látható „Litt. C.” megjelölés arra utal, hogy a jelentés C betűvel jelzett melléklete. A térkép méretaránya kb. 1:3600. Nem a két város teljes területét ábrázolja, hanem csak a budai várat, a repülőhidat és a pesti oldalon a só- és gabonarakár környékét. Az egyes városrészeknél és épületeknél látható betűjelek

feloldása a betűmagyarázatban olvasható. A térképen szelvényrajz is található „Profil nach der Linie E. F.” címen.<sup>6</sup>

A bemutatott térképen kívül Mikoviny térképhagyatéka alapján is tudunk két Pest-Buda-térképről. Mikoviny halálát (1750. március 23.) követően a kormányhatóságoknál levőkön túl még maradtak térképek a feleségénél is. Ezek számbavételét 1751. november 12-én rendelte el gróf Königsegg-Erps Károly, az 1747-ben létrehozott pénzverési és bányászati igazgatóság vezetője, és átadásuk esetén nyugdíjat helyezett kilátásba az özvegynek.

1751. november 18-án Zipser Mátyás készítette el a jegyzéket az özvegynél maradt térképekről. Ekkor azonban Mikoviny fia, Tamás Lajos Prágában tartózkodott mint az ott állomásozó magyar gyalogezred zászlósa, és az özvegy az átadás elhalasztását kérte. Mikoviny Tamás Lajos december végén érkezett Selmezbányára. Szerette volna elérni, hogy az eredeti térképeket megtarthassák, és csak a másolatokat kelljen átadniuk. A kérést az Udvari Kamara elutasította, mert nem tartotta elfogadhatónak, hogy bányatérképek magánember kezén maradjanak. 1752. január 19-én megtörtént az átadás. A kamaragrófi hivatal által 1752. április 9-én készített jelentéshez – melyben a kárpótlás összegére tettek javaslatot a hivatalnokok – két térképjegyzéket is csatoltak. Ezekben feltüntették az egyes térképek értékét is. Az első jegyzékben a Mikoviny után maradt térképeket három kategóriában sorolták fel: földrajzi, bányászati és megyetérképek. A második jegyzékben a Bél-örökösöknek elküldött megyetérképek vannak feltüntetve.<sup>7</sup>

164. 1742. júl. 31. és Ordinaria (Ord.) 1742. aug. 6. Nr. 114., 115. és 118.; Mikovinyt 1735-ben nevezték ki az Udvari Kamara mérnökévé az alsó-magyarországi bányavárosok területére, ezért volt szükség a főkamagrófi beleegyezésére ahhoz, hogy Selmezbányáról elutazhasson. Mikoviny kinevezéséről ld. REISZ 2001. 164–178.

<sup>5</sup> ÖStA HKA Hoffinanz Ungarn (HFU) 1742. nov. 20. r. Nr. 772. fol. 277–290.; Pest-Buda térképe cím nélkül (Pest-Buda/1a): S. Mikoviny. [1:3600] 400 Wien. Kl. [=19,6 cm], [1742], ms., színes; 43,2x26,8 cm. Kereten kívül, bal felső sarokban: Litt. C. Szelvényrajz: Profil nach der Linie E. F. Betűmagyarázattal. ÖStA HKA Karten und Pläne O 57; mikrofilmen Magyar Országos Levéltár (MOL) W 594. Közli: FABÓ 2005. 184/a. tételszámon; Pesti só- és gabonarakár tervrajza: Prospect des in Bau stehenden Pesther Saltz und getreid Stadtels. Grund Riess. S. Mikoviny. [1:220] 12 Wien. Kl. [=10,3 cm], 6 Schuh [=0,9 cm], [1742], ms., színes; 25,7x43,7 cm. Kereten kívül, a bal felső sarokban: Litt. D. ÖStA HKA Karten und Pläne Ra 215.; mikrofilmen MOL W 594. A szolnoki térkép és tervrajz: ÖStA HKA Karten und Pläne O 56, Qb 36.

<sup>6</sup> A térkép címlírását ld. az előző jegyzetben. Pest-Buda és Szolnok térképéről a szakirodalomnak korábban is volt tudomása, de az írásos források ismeretének hiányában a pest-budai térképet a repülőhid építésével vagy javításával hozták kapcsolatba, és így készítését az 1730-as évek elejére tették. Egy másik, ugyancsak téves vélemény szerint, 1749-ben rajzolhatta Mikoviny, vagyis a palotaépítések kezdetén. Ld. Bendefy László: Buda várának legkorábbi XVIII. századi térképe és látképe. In: Műemlékvédelem. 20. évf. 1976. 3. sz. 161–164. p., Bendefy László: Mikoviny Sámuel megyei térképei különös tekintettel az Akadémiai Könyvtár Kézirattárának Mikoviny-térképeire. 1. Budapest, 1976. 94–96. és 286. p., Hrenkó Pál: Hozzászólás Mikoviny budavári térképéhez. In: Műemlékvédelem. 21. évf. 1977. 1. sz. 40–43. p., Hrenkó Pál: A pest-budai viziátkelő, Budavára és az Invalidusház Jászkerület Mikoviny térképein. In: Geodézia és Kartográfia. 29. évf. 1977. 1. sz. 33–35. és 50. p.

<sup>7</sup> ÖStA HKA Münz und Bergwesen (MBW) 1751. nov. 12. r. Nr. 70. fol. 1–4., 1752. jan. 10. r. Nr. 72. fol. 1–10., 1752. jan. 31. r.

Az 1751-es Zipser-féle jegyzékben 34-es tételszámmal szerepel Buda és Pest városának és várának befejezetlen alaprajza, 40-es tételszámmal pedig Buda és Pest alaprajzának részlete. Az 1752-es „első” jegyzékben ugyanezek a térképek a megyetérképek kategóriájában vannak felsorolva: a budai vár és Pest alaprajza (12 forintra értékelték) és Buda várának részlete. Többek között ez a két térkép is minden bizonnyal a kamaragrófi hivatalnál maradt, s onnan kerülhetett mai őrzési helyére, a selmecbányai levéltárba.

Az egyik közülük Buda és Pest alaprajzának részlete cím nélküli, színes kéziratos térkép, mely a Hofkammerarchívban őrzött 1742-es térkép (Pest-Buda/1a) befejezetlen változata, ezért a későbbiekben Pest-Buda/1b megnevezéssel említem. Az ábrázolt terület – vagyis a budai vár, a repülőhíd és a pesti só- és gabonaraktár környéke – és a szelvényrajz a két térképen egyforma, de ezen a térképen (Pest-Buda/1b) csak két megírás olvasható a települések megnevezéseként: Ofen és Pesth, a szelvényrajzon pedig: Horizon Danubii aestivus. A betűjelek és a betűmagyarázat, az aránymértékek hiányoznak. De mivel a térképi rajz megegyezik, ezért egyértelmű, hogy ez a térkép a Pest-Buda/1a térkép befejezetlen változata, s így készítése 1742-re datálható.<sup>8</sup>

Selmecbányai kutatásaim során a Zipser által összeállított jegyzékben 34-es tételszámon szereplő Buda és Pest városának és várának befejezetlen alaprajzoként feltüntetett lapot is megtaláltam, elsősorban annak köszönhetően, hogy ugyanazon a jelzeten van, mint a Pest-Buda/1b térkép. Azonban ez a cím nélküli, szép, színes, kéziratos térkép nagyobb területet ábrázol: Pest, Buda és Óbuda egész területét. Ellenben – sajnálatos módon – semmilyen megírást nem tartalmaz, befejezetlen várostérkép. Az épületek ábrázolás alaprajzhoz és pirossal színezett. Mivel a két térkép (Pest-Buda/1b és Pest-Buda-Óbuda

térképe) egy jelzeten szerepel, és közülük a Pest-Buda/1b kétségkívül Mikoviny munkája, valamint mindkét térkép szerepel Mikoviny térképhagyatékának jegyzékében is, ezért biztosan állítható, hogy Buda, Pest és Óbuda befejezetlen várostérképe Mikoviny alkotása. A várostérkép is 1742-re datálható, mint Buda és Pest alaprajzának részlete (Pest-Buda/1a és Pest-Buda/1b). Mikoviny akkor készíthette, amikor 1742-ben Pest-Budán járt és a só- és gabonaraktár ügyében a város egy részét felmérte.<sup>9</sup> Annak ellenére, hogy Buda, Pest és Óbuda alaprajza befejezetlen, nem tartalmaz megírásokat, a Budapest történetét kutató kollegák érdeklődésére feltétlenül számot tarthat. Különösen azért, mert Mikoviny a legkorszerűbb térképezési módszereket (csillagászati megfigyelések, trigonometriai mérések stb.) alkalmazta munkája során.

Végül Mikoviny részt vett a budavári királyi palota építkezéseiben is. A palota 18. századi építéstörténete mintegy 50–60 évet foglal magába, 1712-től 1770-ig tartott. Ez idő alatt több építész és mérnök vett részt a tervezésben és az építkezésekben, például körül Johann Höbling építőmester, 1712 körül Johann Bernhard Fischer von Erlach, 1749 körül Jean Nicolas Jadot de Ville Yssey és 1765 körül Franz Anton Hillebrandt. 1749 május 13-án történt meg az alapkövetétel, és néhány évig gyors ütemben folyt az építkezés.<sup>10</sup> Mikoviny 1748-tól kapcsolódott be ebbe a munkába.

Mikoviny levelének tanúsága szerint, az uralkodó már 1748 nyarán „a budai királyi vár újrabeépítéséhez hozzájárult, és annak irányítását reám [Mikovinyre] bízta.”<sup>11</sup> Kevés adatunk van arra vonatkozóan, hogy milyen munkálatokat végzett Budán, csak az elszámolások alapján gondolhatjuk, hogy jelentős szerepet játszott a palotaépítés előkészítésében. Az 1749 januárja és decembere közötti időszakra ötszáz forintot fizettek ki számára, de még a rendkívüli kiadások között is szerepel neve száz forintos összeggel. 1750-ben pedig özvegye még 275 forintot kapott. 1749-ben folytak – többek között – a vízmű építésének munkálatai.<sup>12</sup> Özvegye nyugdíj-kérelmében a következőképp emlékszik vissza:

Nr. 72. fol. 1–5., 1752. ápr. 18. r. Nr. 75. fol. 1–8. ŠŮBA HKG B 300. 1750. márc. 30., 303. 1751. nov. 18. és nov. 21., 304. 1752. jan. 2. és 20., R 175. 1750. ápr. 5. és máj. 17., 177. 1751. nov. 12, 1752. jan. 10., jan. 30. és ápr. 18.; TÁRCZY 1942. 248–249., 19. és 20. sz. jegyzet.

<sup>8</sup> A pesti só- és gabonaraktár környékének és a budai vár részletének térképe cím nélkül (Pest-Buda/1b): [1:3600] 200 org. [=9,8 cm], [1742], ms., színes; 43,2x26,8 cm. A szelvényrajz cím nélkül. ŠŮBA Zbierka máp a plánov 12.979. Közli: FABÓ 2005. 184/a. tételszámon. Köszönettel tartozom Fabó Beátának, aki még selmecbányai kutatásaim előtt felhívta figyelmemet erre a térképre.

<sup>9</sup> A Pest-Buda-Óbuda térképének leírását ld. az 1. sz. jegyzetben.

<sup>10</sup> GÁL 1992. 67–78.

<sup>11</sup> HUNG. NOVA 44.

<sup>12</sup> KAPOSSY 1953. 124–125., 127–128., 6. jegyzet

Mikoviny „1749-ben a budai királyi palota építésének igazgatójává és tervezőmérnökévé neveztetett ki, melynek alapjai, sőt már egy része meg is épült, amivel különösen ez évben [1750-ben] valószínűleg elég jól el is készült volna.”<sup>13</sup>

Mikoviny térképhagyatékáról készített Zipser-féle, fentebb említett térképjegyzékében szerepel néhány – a palotaépítés szempontjából figyelemre méltó – tétel:

23. egy palotaépület föld alatti részének alaprajza (valószínűleg Buda),

38. a budai palota ciszternájának rajza,

39. a budai palotaépület alaprajzának vázlata, 62. a budai várnak a vízvezeték kiépítése céljából készített alaprajza.

Feltehetően ezek a térképek is a selmebányai levéltár állományában lehetnek. Valószínűleg a cím és a megírások hiánya miatt a katalógus alapján visszakereshetőségük nem biztosított. Egyébként az 1751-es térképjegyzékben még szerepel néhány olyan kastély-, illetve váralaprajz, amelyet már Zipser sem tudott beazonosítani. Így elképzelhető, hogy további kutatások során újabb Mikoviny-térképek kerülhetnek elő.

---

<sup>13</sup> TÁRCZY 1942 242-244.; PURGINA 1958. 228.

## IRODALOMJEGYZÉK

- BENDEFY 1976a BENDEFY László: Buda várának legkorábbi XVIII. századi térképe és látképe. Műemlékvédelem. 20. (1976. 3. sz.), p. 161–164.
- BENDEFY 1976b BENDEFY László: Mikoviny Sámuel megyei térképei különös tekintettel az Akadémiai Könyvtár Kézirattárának Mikoviny-térképeire 1. Bp., 1976.
- DEÁK 1987 DEÁK András: Mikoviny Sámuel két „Monituma”. Somogyi Múzeumi Közlemények 8. (1987), p. 91–97.
- FABÓ 2005 Budapest régi térképei. DVD 1. rész. / Szerk.: Fabó Beáta. Bp., 2005.
- GÁL 1992 GÁL Tibor: Adalékok a budai királyi palota 18. századi építéstörténetéhez (1712–1770). Művészettörténeti Értesítő. 41. (1992), p. 67–78.
- HRENKÓ 1977a HRENKÓ Pál: Hozzászólás Mikoviny budavári térképéhez. Műemlékvédelem 21. (1977:1), p. 40–43.
- HRENKÓ 1977b HRENKÓ Pál: A pest-budai víziátkelő, Budavára és az Invalidusház Jászkerület Mikoviny térképein. Geodézia és Kartográfia 29. (1977. 1. sz.), p. 33–35. és 50.
- HRENKÓ 1984 HRENKÓ Pál: Mikoviny Sámuel és Epistolája. Az Epistolát ford. Kenéz Győző, Érszegi Géza. Klny. a Magyar Tájékoztató Futó Szövetség „Szélrózsa 1984” évkönyvéből. Bp., 1984.
- HUNG. NOVA A „Hungaria nova” megrajzolója Mikoviny Sámuel 1700–1750. / Ford., kísérő tanulm. Deák Antal András. Bp., 1987.
- KAPOSSY 1953 KAPOSSY János: Mégegyszer a budai királyi vár tervező mesteréről. Művészettörténeti Értesítő (1953), p. 124–128.
- MIKOVINYI 1732 Samuelis Mikovini nob. Hungari, epistola de methodo concinandarum mapparum Hungariae, topographicarum, ad virum clarissimum Matthiam Belium ... Posonii, 1732.
- MIKOVINYI 1971 Mikoviny S.: Observatio eclipseos lunae ... anno 1736 ... Budae et Pesthii. Budae, 1736. [1] fol. Korábban megvolt az OSZK Plakát- és aprónyomtatványtárában, jelenleg nem fellelhető. Magyarország bibliographiája, 1712–1860. 5. köt. Pótlások. Közread. az Országos Széchényi Könyvtár. Budapest, 1971.
- PURGINA 1958 PURGINA, Ján: Samuel Mikovini 1700–1750 – život a dielo. Bratislava, 1958. (fordítás: HUNG. NOVA 142–143. p.)
- REISZ 2001 REISZ T. Csaba: Mikoviny Sámuel udvari kamarai mérnök. In: A magyar térképészet nagyjai. Bp., 2001.
- TÁRCZY-HORNOCH 1942 TÁRCZY-HORNOCH Antal: Néhány Mikoviny Sámuelre vonatkozó érdekesebb okmány. Térképészeti Közlöny 6. (1942. 3–4. füzet), p. 248–249.
- TÖRÖK 2002 TÖRÖK Enikő: Mikoviny Sámuel rézmetszetű megyetérképei. A mérnök-térképész élete és munkássága. Doktori értekezés. Bp., 2002.

DIE KARTE VON PEST, BUDA UND ÓBUDA  
VON SÁMUEL MIKOVINYI AUS DEM JAHRE 1742

Im Bergbauarchiv von Selmechánya habe ich eine handgeschriebene Karte von dem Ingenieur-Kartographen Samuel Mikovinyi (1700–1750) entdeckt. Die Karte ist farbig, unbeschriftet und zeigt Pest, Buda und Óbuda. Mikovinyi hat 1731 und 1736 astronomische Beobachtungen in Pest und Buda durchgeführt. Das Ergebnis hat er auf einem Blatt, in der Epistole, im „Observatio eclipseos lunae ... anno 1736“, und im Monitum II. publiziert. Er hat Pest, Buda und Óbuda einer Grundrißzeichnung ähnlich auf den Karten von Jászkutság (1731), vom Komitat Pest-Pilis-Solt (1732) sowie Pest und Pilis auf Kupferstich (1737) abgebildet. Mikovinyi ist im Jahre 1742 als Ingenieur in Pest-Buda eingetroffen. Im Auftrag der Hofkammer hat er untersuchen sollen, ob die im Bau befindlichen Salz- und Getreidelager von Pest aus militärischer Sicht irgendwelche Gefahr für die Budaer Burg bedeuten könnten. Eine der Karten, die er der Meldung vom 1. September beigelegt hat, zeigt das Gelände um das Getreidelager herum mit einem Teil der Budaer Burg. Dieser Bericht befindet sich heute im Kammerarchiv in Wien.

Nach Mikovinyi's Tod am 23. März 1750 sind sowohl bei den Regierungsbehörden, als auch bei seiner Frau Karten zurückgeblieben. Von denen bei seiner Frau hat Matthias Zipser 1751 ein Register zusammengestellt. Unter Nr 40. finden wir einen Teil des Grundrisses von Buda und Pest. Sie ist die unvollendete Variante der oben genannten Karte aus 1742, die im Hofkammer aufbewahrt ist. Das abgebildete Gebiet, d.h. die Budaer Burg, die fliegende Brücke und die Umgebung des Salz- und Getreidelagers in Pest sowie die Profilzeichnung auf den beiden Karten stimmen miteinander

überein, aber auf dieser Karte kann man nur zwei Beschriftungen lesen, es fehlt die Zeichenerklärung und der Maßstab. Sie soll eine der Karten gewesen sein, die das Amt des Kammergrafen von der Witwe übernommen hat – auf diesem Wege ist sie in das Archiv von Selmechánya gekommen.

Ich habe bei meiner Forschungsarbeit in Selmechánya auch die Karte Nr. 34. des Zipser-Registers gefunden. Das Blatt zeigt den unvollendeten Grundriss der Städte Buda und Pest und den der Burg. Dieser glückliche Zufall ist der Tatsache zu verdanken, dass beide Karten unter der gleichen Signatur registriert waren. Diese schöne, farbige Manuskript-Karte ohne Titel zeigt ein grössere Einheit: das ganze Gebiet von Pest, Buda und Óbuda – jedoch ohne Beschriftung. Dieser Stadtplan kann als ein Teil des Grundrisses von Buda und Pest von 1742 datiert werden. Mikovinyi hat die Karte vermutlich im Jahre 1742 gemacht, als er in Angelegenheit des Salz- und Getreidelagers Pest-Buda besucht hat und einen Teil der Stadt vermessen hat. Er hat im Jahre 1749 sogar an den Bauarbeiten des Budaer königlichen Schlosses teilgenommen. In dem obengenannten Zipser-Register finden wir folgende, für den Burgbau bedeutende Sätze: Nr. 23. ist der Grundriss des unterirdischen Teils eines Burgebäudes (vermutlich Buda); die Nr. 38. ist die Zeichnung der Zisterne in der Budaer Burg; die Nr. 39. ist eine Skizze zum Grundriss des Schlossgebäudes in Buda; die Nr. 62. zeigt den Grundriss der Budaer Burg, der zum Ausbau der Wasserleitung gezeichnet wurde. Hoffentlich werden bei den weiteren Forschungen auch diese Mikoviny-Karten zum Vorschein kommen.



1. kép. Mikoviny Sámuel Pestet, Budát és Óbudát ábrázoló 1742. évi térképe (ŠÚBA után)